

3. Lepek S. Poniattia dohovoriv pozyky, kredytu ta pozychky za zakonodavstvom Ukraïny (The concept of loan, credit and borrowing agreements under Ukrainian law). Aktualni problemy derzhavy i prava, 2002, No 13, p. 48.

4. Pohrebniak V. Rozvytok vidnosyn spozhyvchoho kredytuvannia v pravovykh systemakh inozemnykh derzhav. (Development of consumer lending relations in the legal systems of foreign countries), Nashe pravo, 2015, № 6, p. 152.

5. Postanova VPVS vid 13.07.2022 v spravi № 363/1834/17 <https://reestr.court.gov.ua/Review/105852863>

6. Pro sotsialnyi i pravovy zakhyt osib, stosovno yakykh vstanovleno fakt pozbavlennia osobystoi svobody vnaslidok zbroinoi ahresii proty Ukrainy, ta chleniv yikhnikh simei (On the social and legal protection of persons in respect of whom the deprivation of personal liberty as a result of armed aggression against Ukraine has been established, and members of their families): Zakon Ukrainy 26.01.2022, № 2010-IX URL: <http://www.golos.com.ua/documents/z-2010-ix.pdf>).

7. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo vrehuliuvannia prostrochenoi zaborhovanosti u period dii voiennoho stanu v Ukraini (On Amendments to Certain Laws of Ukraine Concerning the Settlement of Overdue Debts During the Period of Martial Law in Ukraine): Zakon Ukrainy vid 27.07.2022, № 2459-IX URL: <http://www.golos.com.ua/documents/z-2459-ix.pdf>.

УДК 347.4

Артем УШАКОВ

*студент 726 ю., гуманітарно-правового факультету
Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут», м. Харків, Україна*

Науковий керівник

Алла ГОРДЕЮК

*доцентка, канд. юрид. наук, доцентка кафедри права гуманітарно-правового факультету
Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут», м. Харків, Україна
e-mail: a.hordeiuk@khai.edu, ORCID: 0000-0001-7423-3673*

ПРОБЛЕМИ ВИКОНАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Анотація: У роботі досліджено зміни у законодавстві, які регламентують питання виконання цивільно – правових зобов'язань у період воєнного стану в Україні. Значено на норми чинного законодавства, спрямовані на захист прав учасників зобов'язальних відносин через оптимізацію процесу виконання зобов'язання в умовах військової агресії РФ проти України.

Ключові слова: зобов'язання, зобов'язальні відносини, воєнний стан, боржник, кредитор.

PROBLEMS OF FULFILLING CIVIL AND LEGAL OBLIGATIONS DURING MARITAL LAW IN UKRAINE

Abstract: The work examines changes in the legislation that regulate the issue of fulfilling civil and legal obligations during the period of martial law in Ukraine. It is indicated on the norms

of the current legislation, aimed at protecting the rights of participants in contractual relations through the optimization of the process of fulfilling obligations in the conditions of military aggression of the Russian Federation against Ukraine.

Keywords: Obligation, institution, Martial Law, legislation, contract, property, responsibility.

Зобов'язання є одним із фундаментальних інститутів цивільного права. Правовий концепт зобов'язання у площині цивільного права передбачає, що одна сторона, яку називають кредитором, має повний законний вплив на іншу сторону, яка є боржником, і може вимагати від неї виконання конкретних дій або утримання від певних дій. Існування зобов'язань базується на таких правових засадах як свобода волі сторін, добросовісність, рівність прав та обов'язків, які визначаються цивільним законодавством [1]. Історія і сучасний стан зобов'язань свідчать про їх важливість і роль у суспільних відносинах.

Зобов'язання мають важливе значення в цивільному обороті, тому що віддзеркалюють принципи справедливості, добросовісності та взаємодії, на яких ґрунтується добросовісний цивільний (господарський оборот). Розуміння особливостей правової регламентації зобов'язань сприяє забезпеченню захиста суб'єктивних прав та інтересів учасників цивільних відносин як в мирний час, так і в умовах сучасних реалій.

Військовий стан, що був уведений Указом Президента «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.22 р. № 64/2022 зумовив встановлення нових правил у сфері зобов'язальних відносин у зв'язку з тим, що у наслідок військової агресії РФ відбулося наступне: 1) порушення контрактів і договорів; 2) заборгованість перед кредиторами; 3) правовий вакуум; 4) обмеження особистих прав та свобод, що вплинуло на спосіб, яким громадяни можуть виконувати свої цивільні зобов'язання.

Отже, які саме зміни відбулися в українському законодавстві, що регулює зобов'язальні відносини? Так, Законом України від 15 березня 2022 р. № 2120-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» (далі – Закон) доповнено, серед іншого, розділ "Прикінцеві та перехідні положення" Цивільного кодексу України пунктом 18 [1, 2].

Доповнені положення передбачають, що під час тривання воєнного або надзвичайного стану в Україні і впродовж 30 днів після їх закінчення або скасування, якщо позичальник не виконав свої фінансові зобов'язання за договором, відповідно до якого було надано кредит або позику банком або іншим кредитором, позичальник звільняється від відповідальності, передбаченої статтею 625 Цивільного Кодексу, і від обов'язку сплати кредитодавцю неустойки (штрафу, пені) за таке прострочення. Крім того, цей

пункт передбачає, що неустойка (штраф, пеня) та інші платежі, що повинні були б бути сплачені згідно відповідних угод, нараховані з 24 лютого 2022 року за прострочення виконання (невиконання, часткове виконання) таких угод, підлягають списанню кредитором Також, відповідно зазначеного Закону доповнено розділ IV "Прикінцеві та перехідні положення" Закону України "Про споживче кредитування" пунктом 61, де встановлено, що під час дії в Україні воєнного або надзвичайного стану, а також протягом 30 днів після закінчення або скасування цих станів, якщо споживач не виконав свої зобов'язання за договором про споживчий кредит, споживач звільняється від відповідальності перед кредитором за це прострочення. У випадку такого прострочення споживач також звільняється від обов'язку сплатити кредитором неустойку (штраф, пеню) та інші платежі, передбачені договором про споживчий кредит у разі прострочення виконання або невиконання своїх зобов'язань за цим договором. Заборонено збільшення процентної ставки за використання кредиту з інших причин, ніж ті, які передбачені в частині четвертій статті 1056-1 Цивільного кодексу України, у випадку невиконання зобов'язань за договором про споживчий кредит протягом періоду, вказаного у цьому пункті. Крім того, встановлено, що неустойка (штраф, пеня) та інші платежі, визначені договором про споживчий кредит і нараховані починаючи з 24 лютого 2022 року за прострочення виконання або невиконання зобов'язань за таким договором, повинні бути списані кредитором [2, 3].

Таким чином, після аналізу, зазначених вище положень законодавства можна стверджувати, що інститут зобов'язання є гнучким та чутливим до змін під час впровадженого воєнного стану у державі. Зокрема змінилися умови та вимоги до боржника залежно від обставин, що полегшують процедуру виконання його зобов'язання, але не припиняючи його. Тобто відповідні норми спрямовані на захист прав учасників зобов'язальних відносин через оптимізацію процесу виконання зобов'язання в умовах військової агресії проти України.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15 березня 2022 р. № 2120-IX. URL.<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> (дата звернення 03.11.23).
2. Цивільний кодекс України від 15.01.200р. 435-IV. Редакція від 05.10.2023. URL.<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення 03.11.23).
3. Про споживче кредитування: Закон України від 15.11.2016 р. № 1734-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19#Text>. Редакція від 10.06.23 (дата звернення 04.11.23).